

---

# 7 причин, чому діти цькують

---

Коли мова заходить про булінг, фокус дій як правило зміщується на підтримку та допомогу особі, яка зазнає цькувань. На того, хто цькує натомість спрямовується комплекс протидій, що виглядає логічно. Проте не слід забувати, що дій і допомоги вимагають обидві сторони конфлікту. Адже булерами не народжуються, булерами стають внаслідок цілого комплексу передумов. Детальніше про це у нашому дописі Стереотипи і упередження як передумови булінгу. Тобто серед причин знаходяться і життєві обставини булера та його жертви, і особливості спілкування в родині та шкільному колективі, і проблеми з навчанням, і стереотипи соціуму, тощо. В кожному конкретному випадку існує своя унікальна комбінація цих факторів, яка відрізняє мотиви та поведінку булерів. Так само, як неможливо подолати хворобу, лікуючи її симптоми, неможливо подолати булінг, не зрозумівши причин, які спонукають булера до дій. Доречі, самі агресори нерідко не усвідомлюють власну деструктивну поведінку та її причини. Отже, використовуючи знання та допомогу фахівців, можна не лише позбутися загрозової ситуації, але й якісно покращити життя людини, яка вдалася до агресії.

В психотерапевтичній практиці в залежності від внутрішніх мотивів та методів тиску (детальний перелік цих методів Ви знайдете в статті „45 «класичних» проявів цькування“) на інших виділяють такі основні типи булерів, згідно з др. Андреасом Дучманом:

## **1. Особи, які використовують агресію з метою посилення власного авторитету та влади.**

Зазвичай ці люди вже мають певний статус, наприклад, староста чи лідер класу, вчитель або начальник тощо. У них є певні зв'язки та важелі впливу, розуміння того, як повернути ситуацію на свою користь, залишаючи за собою останнє слово. Найчастіше вони вдаються до таких методів, як постійна неконструктивна критика, прискіпування, обезцінювання чи ігнорування результатів роботи жертви та її здатностей взагалі, налаштування групи осіб проти жертви, інсценування свого роду трибуналів над нею тощо.

## **2. Особи, які вдаються до цькувань через заздрість.**

Як відомо, заздрість – кепське почуття, яке часто спонукає людей до недобрих вчинків та ворожого ставлення. І якщо дорослі мають змогу через рефлексію контролювати свої емоції та вчинки, то діти можуть навіть не здогадуватися про справжні мотиви своєї поведінки. В

залежності від свого статусу в колективі, вони можуть вдаватися до різноманітних форм булінгу. Наприклад, пліткувати, глузувати, обезцінювати, ігнорувати, навіть пошкодити майно чи вдаватися до фізичного насильства, тощо.

### **3. Булери, які діють із почуття страху.**

Страх в даному випадку треба розглядати в двох контекстах.

По-перше, це відчуття реальної загрози з боку певної людини і агресія на неї як захисний механізм. Поширеною є ситуація коли, наприклад, особа стає жертвою булінгу та сама вдається до зворотнього булінгу, але іншими способами.

Другим аспектом страху є часто несвідоме відчуття загрози власним уявленням про світ, страх перед певними змінами, відчуття виходу із зони психологічного комфорту.. Або ж жертва нагадує агресору про власні якості чи недоліки, які він не хоче в собі визнавати, щоб не втратити відчуття власної гідності, через упередження тощо. Яскравим прикладом такого страху є цькування людей з іншою сексуальною орієнтацією, іншим кольором шкіри, іншою культурою і таке інше. Адже все невідоме викликає в людині страх та бажання виправити „картинку“ до звичної. Агресивне поведіння в такій ситуації свідчить про емоційну нестабільність людини, можливо травматичний досвід чи інші психологічні проблеми. Знаходячись в такому психологічному стані, вона не здатна оцінити ситуацію різнобічно, визнати свій страх. Тому вдається до знецінюючих методів, до приниження, погроз, розправ, вимагаючи таким чином від своєї жертви відповідати його уявленням. Крім того такі особи інтуїтивно відчують, що не зможуть довести свою правоту в дискусії, а тому нерідко уникають її, кажучи: „Я не хочу про це говорити“ / „Не має сенсу з тобою/Вами це обговорювати“, тощо. Булери цієї групи часто відчують себе жертвою, а тому дуже уразливі до критики. Свої дії вони розцінюють як вимушені „невірною“ чи „загрозливою“ поведінкою своєї жертви.

### **4. Особи, які отримують задоволення чи емоційне збудження від цькування інших.**

Це має певні спільні риси з першою групою, проте вони не мають чіткої мети, їх задовольняє сам процес. Така поведінка може бути розцінена як прояв психопатії та потребує обов'язкового втручання спеціалістів.

Такі булери діють виважено та підступно. Використовують нерідко інших для досягнення своєї мети, розповсюджують брудні плітки, знущаються чи спонукають до цього інших, виставляють на посміх, тощо.

### **5. Булінг як вимога ієрархії.**

Кожен колектив має свою динаміку та специфіку відносин. За певних обставин в групі може скластися певний ієрархічний поділ на кшталт армійської дідівщини. Тоді мова вже йде про колективний булінг. Кожен

(чи більшість) член такої групи виступає на своєму ієрархічному рівні водночас і булером, і жертвою „старшого“ за ієрархією. В таких групах відкрито застосовуються різноманітні методи булінгу.

**6. До передостанньої групи відносять осіб, якими керує жага приналежності до певної групи на фоні сильної невпевненості в собі.**

Такі люди зазвичай підсвідомо компенсують свої страхи, невпевненість, низьку самооцінку через приналежність до певної групи. Вони відрізняються несамостійним мисленням та легко піддаються впливу інших. До цькування вони вдаються аби, наприклад, довести групі свою відданість, за наказом чи просто тому, що так роблять інші члени групи. В принципі таких булерів слід самих розглядати як жертв.

**7. І нарешті остання група так званих „благородних“ булерів.**

Найкраще цю групу характеризує вислів: „I'm a pacifist – I'll kill everyone who's not!“ (я пацифіст і вб'ю кожного, хто ним не є). Тобто це впевнені у своїй правоті люди, які не нехтують будь-якими способами досягнення своїх „благих“ намірів. Вони поділяють світ довкола на чорне та біле, не переймаються цінностями інших, причинами їх дій. Все, що не входить в їх особисту категорію „білого“ вони атакують, знецінюють. Натомість підкреслюють свою добродійність. Вони схожі на булерів з 3-ї групи (які цькують зі страху), проте їх дії обумовлені необхідністю самоствердження.

Як бачимо, в кожному випадку булінг зумовлений певними внутрішніми проблемами людини, яка до нього вдається. Це спростовує міф про те, що це начебто проблема тих, кого цькують. Натомість підкреслює необхідність допомоги не лише жертві, але й самому булеру.

## **Телефони довіри**

Верховною Радою України прийнято Закон України від 18 грудня 2018 року №2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», зокрема вказаним нормативно-правовим актом внесено зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про освіту», які направлені на удосконалення відносин у сфері протидії булінгу (цькуванню).

## Телефони довіри:

Дитяча лінія .....	116 111 або 0 800 500 225 (з 12.00 до 16.00)
Гаряча телефонна лінія щодо булінгу .....	116 000
Гаряча лінія з питань запобігання насильству .....	116 123 або 0 800 500335
Уповноважений Верховної Ради з прав людини .....	0 800 501720
Уповноважений Президента України з прав дитини.....	044 2557675
Центр надання безоплатної правової допомоги .....	0 800 213103
Національна поліція України .....	102

## Дзвінки безкоштовні та конфіденційні.

На “гарячій” лінії консультують соціальні працівники, педагоги, психологи та юристи.